

Hosea 4:1-3

1 Luister naar de woorden van de HEER, Israëlieten! De HEER voert een geding tegen de inwoners van dit land, want ze kennen geen eerlijkheid meer en geen liefde, en met God zijn ze niet meer vertrouwd.

2 Het is een en al meened en bedrog, niets dan moord, diefstal en overspel; het ene bloedbad volgt op het andere.

3 Daarom is het land in rouw gedompeld en bezwijken al zijn inwoners, mét de dieren van het veld en alles wat vliegt; zelfs de vissen in zee sterven uit.

Hosea 2:16-25

16 Daarom zal ik haar meelokken naar de woestijn en dan tot haar hart spreken.

17 Daar zal ik haar wijngaarden aan haar teruggeven, het Achordal maak ik tot een poort van hoop. En zij zal mijn liefde beantwoorden als in de tijd van haar jeugd, als op de dag dat ze wegtrok uit Egypte.

18 Dan, op die dag–spreekt de HEER –,zul je zeggen: ‘Jij bent mijn man, ‘en daarbij is geen wanklank meer te horen.

19 De namen van de Baäls zul je niet meer in de mond nemen, ze zullen niet langer worden gehoord.

20 Op die dag sluit ik voor mijn kinderen een verbond met de dieren van het veld en met alles wat vliegt en kruipt. Ik maak een einde aan het geweld van boog en zwaard in hun land, zodat ze in rust en vrede kunnen leven.

21 Ik zal je voorgoed tot mijn vrouw maken, ik zal je hecht aan mij verbinden, door liefde en ontferming.

22 Mijn vrouw zul je zijn, want ik beloof je trouw, en jij zult de HEER toegewijd zijn.

23 Op die dag–spreekt de HEER –
zal ik antwoord geven.

Dan antwoord ik de hemel
en de hemel antwoordt de aarde,

24 en de aarde geeft antwoord aan koren, olijfboom en wijnstok,
en zij antwoorden Jizreël,

25 want het land zaai ik in met mijn volk.

Over Lo–Ruchama zal ik mij ontfermen,

Lo–Ammi noem ik weer mijn volk,

en dan antwoordt hij: ‘Mijn God.’

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Vogels aangetast door de olie, vissen waarbij lood en kwik wordt aangetroffen, ongezonde lucht, opwarming van de aarde, smeltende poolkappen, stijgende zeespiegel...

We horen en zien daar nogal wat over.

Over oorzaken en gevolgen geven allerlei deskundigen hun mening: biologen, natuurkundigen, economen.

Ze spreken elkaar soms ook tegen.

Over de oorzaken zeggen de meesten: het is de mens die alles veroorzaakt, terwijl sommigen weer wijzen op wat er altijd is geweest zonder de mens, n.l. klimaatschommelingen.

Over de gevolgen spreekt men elkaar ook tegen: de een roept 'alarm' en de ander wijst op een herstellend vermogen in de natuur.

Tegenspraak merk je ook bij jezelf: je kan protesteren tegen vervuilende industrieën, maar als het je eigen brood betreft proteer je tegen werkeloosheid.

Zaken rond milieu: soms word je er een beetje angstig van of moe: zoveel visies, zoveel informatie, maar zo weinig samenhang.

We zeggen dan ook: de samenhang is zoek.

En dat die samenhang zoek is zou wel eens te maken kunnen hebben met het feit dat het centrum in ons leven ontbreekt.

Samenhang: als we de Bijbel goed lezen moeten we erkennen dat de dingen in het leven samenhangen met onze verhouding tot God.

De Bijbel spreekt over ons leven dat in de relatie met God zijn centrum vindt.

En vanuit dat centrum zijn er vertakkingen naar de medemensen, naar de politiek, naar de natuur.

Vandaag de dag zijn er moderne steden waarbij een echt centrum ontbreekt.

Zou onze moderne samenleving ook steeds meer een religieus centrum missen?

We kunnen ook denken aan het beeld van Zadkine in Rotterdam: het weggeslagen hart symboliseert het weggeslagen centrum van Rotterdam, maar misschien beeldt het ook de leegte uit van een religieus centrum bij de moderne mens.

Dat ontbreken daarvan is niet nieuw: de profeet Hosea nam het ook al waar in zijn tijd.

Hij leefde in de 8e eeuw voor Christus in Noord-Israël, in een tijd die vooraf ging aan de ballingschap van het 10-stammenrijk.

Zijn klacht is dat het volk -en de geestelijkheid in het bijzonder- met God niet meer vertrouwd is.

En even later zegt hij dat men ook niet meer thuis is in de leefregels van God: "men heeft de wet van God verwaarloosd."

Het is dan opmerkelijk dat de dingen die zich voordoen aan de randen van het leven in relatie tot dat centrum worden beoordeeld.

In het centrum is het al mis en daardoor komt het dat het op alle terreinen gaat storen.

We zien hier de geheel eigen benadering die Hosea en de Bijbel heeft van de problemen die zich voordoen in de samenleving.

Je zou daarom ook kunnen zeggen: de speciale roeping van de kerk is niet dat ze temidden van milieuproblemen en politieke kwesties zich gaat gedragen als een milieugroep, of politieke partij. Dan doet ze alleen maar over wat anderen veel beter kunnen.

Maar ze kan en ze mag ook niet aan dat alles voorbijgaan.

De kerk heeft de roeping, om zich alle terreinen van het leven aan te trekken en temidden van dat alles te verwijzen naar dat centrum, de omgang met God.

Dat is de specifieke opdracht van de kerk.

Hoe ging het nu toe in de samenleving van Hosea?

Hosea spreekt over het land dat in rouw gedompeld is en alle inwoners die bezwijken, met de dieren van het veld en alles wat vliegt; zelfs de vissen van de zee sterven uit.

Milieubederf - we kunnen erover mee praten.

Het is verbazingwekkend, dat deze verschijnselen zo vroeg in de geschiedenis stem krijgen: er was nog geen plastic, geen CO₂-uitstoot, geen auto's, olietankers en kernreactors.

We weten ook niet precies wat de profeet heeft waargenomen en waar hij op doelde.

Wel weten we dat ook in oude tijden milieubederf (door mensen) bestond: Assyrië, Babylonië, Griekenland zijn o.a. door milieubedervend bodemgebruik te gronde gegaan en ook het oude Rome stond bekend om zijn ernstige rioolvervuiling.

Maar wat zou Hosea hebben gezien? Als we het wisten zouden wij misschien zeggen: Hosea, daar hoef je je niet zo druk om te maken? Zo'n omvang heeft dat niet?

In vergelijking met onze tijd is het niks!

En toch: Hosea was een ziener, iemand die de achtergronden van het leven blootlegt, die laat zien wat er gebeurt als een samenleving haar centrum kwijt raakt: dan gaat de schepping in al haar geledingen storen, dan krijgt de schepping iets van een oordeel.

Hosea zag verbanden, hij zag een verband tussen het leven in Israël en de gestoorde natuur.

Maar wat is dan de oorzaak van de milieucrisis?

Werd er in noord-Israël dan zoveel afval gedumpt? Was het een consumptiemaatschappij met wegwerpartikelen? Werden er op grootse schaal bossen gekapt en werd het water vervuild?

Het staat er niet, hoewel het wel zo zal kunnen zijn geweest.

Maar de profeet spreekt niet over zo'n letterlijk verband.

Hij zegt niet: de storing van de natuur heeft alleen zijn oorzaak in een verkeerd omgaan met de natuur, nee, het ligt dieper.

Hij zegt: "Luister naar de woorden van de Heer, Israëlieten, de Heer voert een geding tegen de inwoners van het land, want ze kennen geen eerlijkheid meer en geen liefde, en met God zijn ze niet meer vertrouwd: het is een en al meened en bedrog, niets dan moord, diefstal en overspel. Het ene bloedbad volgt op het andere - daarom is het land in rouw gedompeld."

Dus waar ligt de oorzaak? In het centrum is er een vertrouwensbreuk, in het overtreden van de geboden.

Maar snappen wij dat verband?

Wordt een milieu-vervuilende industrie minder vervuilend als de werknemers niet meer vloeken, integer met elkaar omgaan en dus Gods naam niet ijdel gebruiken?

Als de politici wat eerlijker zouden zijn en dus geen vals getuigenis geven, leeft de natuur dan op en hebben we minder klimaatsverandering?

Als je in Rotterdam zou zeggen: mensen, niet meer stelen en doodslaan, heeft dat dan goede invloed op de dieren, de vogels en de vissen?

Als je op Flakkee zegt: minder drinken, niet dealen, geen hennepkwekerijen, worden de slikken en de stranden er schoner van?

Stijgt de zeespiegel minder als er geen echtbreuk plaatsvindt?

Hosea lijkt zoiets te zeggen, maar wij kunnen moeilijk onszelf, laat staan anderen overtuigen van het verband tussen bijv. liegen, milieuvervuiling, klimaatsverandering.

Wat Hosea zegt lijkt een slag in de lucht.

Wij snappen natuurlijk wel iets van de morele verontreiniging: mensen die liegen ontwrichten de moraal.

En we snappen iets van de geestelijk verontreiniging: er is beeldbuisverontreiniging, bagger op internet, echtbreuk bevordert geen goed klimaat.

Maar toch: Hosea bedoelt het veel meer letterlijk.

Het gaat hem om de concrete natuur die aangetast wordt: om de koeien, de reigers, de scholletjes, de iepen.

Hoe ligt dat verband dan?

Wel, het verband ligt voor hem in het Verbond met God.

In de Bijbel loopt de band van Gods verbond over de schepping naar zijn volk.

Waar dus de band met God en ook met de naaste wordt gebroken, daar zullen we merken dat de natuur er niet buiten zal staan.

Soms zie je dat verband wel eens: als een baas en bazin ruzie hebben, merkt de hond dat - die raakt gestoord.

Het tegenovergestelde is ook waar: waar de liefde van God wordt uitgestraald, -zoals bij Franciscus van Assisi-, daar merken de dieren het ook.

Van hem is bekend dat Hij een positieve invloed had op (roof) dieren, die helemaal rustig werden in zijn aanwezigheid.

Werd er niet verteld van Jezus die bij de wilde dieren was in de woestijn. Een soort terugkeer van het paradijs?

Waar dus Gods richtingwijzers worden losgelaten gaat het milieu protesteren, worden signalen uitgezonden van: mensen zo kan het niet langer, zo zijn we niet getrouwd.

De schepping krijgt dan iets van Gods oordeel.

En dat oordeel van God betekent niet dat God op een dag zegt: "kom Ik ga de natuur verwoesten om de mensen iets te zeggen, nee, de mensen zelf worden met de consequenties van hun eigen handelwijze geconfronteerd.

De natuur gaat dan iets van een aanklacht verwoorden die God tegen mensen heeft.

Er is een verband tussen het loslaten van God, het verlaten van elkaar en de gezondheid en bruikbaarheid van het milieu.

Het is een verband dat niet altijd doorzichtig is, nee, het is een verband dat geloofd moet worden.

Nu hebben zich in de natuur wel vaker rampen voorgedaan zonder dat de mens daar invloed op had: ijstijden, kosmische rampen, vulkaanuitbarstingen, tsunami's.

Maar wij merken nu toch ook wel dat de natuur aan het protesteren is als gevolg van menselijk handelen.

Wat moeten wij doen?

Ja, natuurlijk: ook luisteren naar wat Al Gore ons te zeggen heeft, d.w.z. milieubewust leven. Maar voor Hosea gaat dat nog even dieper en verder.

Als ik Hosea goed versta, dan hoor ik allereerst de oproep om temidden van al die signalen, die dat protesterende milieu uitzendt zelfonderzoek te gaan doen.

Ik leer met Hosea mezelf de vraag te stellen: Heeft God misschien met mij een geding?

Houd ik de naam van God hoog, in mijn taalgebruik, mijn keuzes? Gij zult Mijn Naam niet ijdel gebruiken.

Ben ik eerlijk, recht door zee, of houd ik informatie achter? Gij zult geen vals getuigenis geven.

Ben ik inhalig en geef ik te weinig uit handen? Gij zult niet stelen.

Ken ik een respect en een waardigheid naar anderen? Gij zult niet doodslaan.

Ben ik trouw in de keuze naar die ene en help ik anderen daarin? Gij zult niet echtbreken.

Hosea roept me op tot leven uit de vertrouwelijke omgang met God, want daaruit leven heeft blijkbaar gevolgen naar alle randen van het leven toe tot en met de natuur.

Hij zegt het zo:

23 "Op die dag—spreekt de HEER —
zal ik antwoord geven.

Dan antwoord ik de hemel

en de hemel antwoordt de aarde,

24 en de aarde geeft antwoord aan koren, olijfboom en wijnstok".

Dus: de natuur gaat opleven wanneer er weer wordt geleefd uit de band met God.
Dan zullen niet alleen de engelen in de hemel blij zijn, maar ook de kikkers in de sloot zullen kwaken en de vogels in de hemel tsjilpen.
Hosea legt een eigenaardig verband in een wereld vol milieubederf.
Of eigenaardig? 'Als God er niet is, is alles geoorloofd', liet Dostojevski in één van zijn romans door iemand zeggen.
Maar omdat God er dus wel is, is niet alles zomaar geoorloofd
zijn er de kaders van Gods heilzame leefregels
De kerk heeft een eigen inbreng in de milieuproblematiek: ze ziet in het protesterende milieu een signaal tot zelfonderzoek, om het verbond met God te herstellen.
Een oproep om Gods leefregels weer door te laten werken in de omgang met Gods schepping.
Misschien is de kerk niet direct deskundig in de milieuproblematiek, maar ze kan er niet omheen een oproep te doen aan alle deskundigen, aan alle mensen om van hun troon af te komen.
Om alles weer te gaan zien in de juiste verhouding: als mens zijn we naar Gods beeld geschapen, de wereld is Gods schepping, die we te bewerken en te bewaren hebben.
Om het leven weer in dienst te stellen van Gods bedoeling met de schepping.
Daar is tenslotte Jezus Christus voor gekomen.
Hij kwam dat verbond vernieuwen en bevestigen.
En omdat Hij dat gedaan heeft ziet Paulus al het toekomstvisioen dat de hele schepping daardoor zal opleven.
De hele schepping wacht op de zonen en de dochters die zullen leven uit dat verbond.
Gods schepping wacht op mij, u en jou!

Amen